

Instabila spelregler och förbud hämmar innovation

Goteborgs-Posten 16 augusti 2014¹

Sverige har tappat intäktskällor de senaste åren. Pharmacia köptes av Pfizer, Volvo Personvagnar blev kinesiskt, Saab Automobile gick i konkurs, Astra lade ner stor del av forskningen och Ericssons mobiltelefoni kollapsade i Lund. Sverige behöver nya växande företag som gärna skakar om eller skapar hela branscher. Det kräver innovation, skriver bland andra Per Frankelius, docent i företagsekonomi.

Per Frankelius

Mats Eklund

Ett antal företag driver just nu innovativa processer relaterade till biodrivmedel såsom etanol eller biodiesel. Exempel är Perstorp och Ecobränslor i Karlshamn som har storsatsat på infrastruktur för biodiesel. Lantmännen har investerat stora belopp i Agroetanol och skapat världens mest energi- och koldioxideffektiva produktion av spannmålsetanol. Energifabriken har lanserat ett mjöl som är producerat helt fossilfritt – en affärsinnovation baserad på tillgång till biodiesel. Sådana initiativ kan som sagt vara embryon till framtida tillväxtföretag. Därutöver finns miljöargumentet. Såväl EU som Sveriges riksdag har sagt sig vilja minska andelen fossila bränslen.

Men de driftiga och innovativa entreprenörerna har det motigt. Den 3 juli avslöjade finansdepartementet att de vill öka skatten rejält på biodrivmedel. Det är naturligt att staten vill inkassera mycket skatter. Men det är inte självklart att ökad skatt på biodrivmedel leder till ökade intäkter för staten på lång sikt. Låt oss förklara:

¹ <http://www.gp.se/nyheter/debatt/1.2458493-instabila-spelregler-och-forbud-hammar-innovation>

Att köra på vete är ett av alternativen till att köra på fossila ormbunkar. Den här etanoltraktorn, med tanksystem från JohSjö, presenterades på Borgeby Fältdagar i sommar inom ramen för forskningsprojektet Grönovation. Bör sådana här initiativ stödjas eller dödas? undrar bland andra Per Frankelius, docent i företagsekonomi.

Staten behöver intäkter för att kunna betala sina kostnader. Flertalet samhällsaktörer definierar statens intäkter som just skatter. Men det finns ett annat sätt att se på intäkter i ett nationellt perspektiv. Skatter kan bara betalas om det finns något att beskatta. Nyckeln är alltså företags intäkter, inte minst export. Utan detta kan inte finansdepartementet förvänta sig några betydande skatteintäkter.

Den 7 augusti gick remisstiden ut för finansdepartementets nya förslag att öka skatten på biodiesel från vegetabiliska oljor som raps. Förslaget skulle på kort sikt gynna statens intäkter i form av ökade skatter, men marginellt. En mer allvarlig konsekvens kan bli att biodieselföretagen går under och därmed tappar de välbehövligena innovationsprocesserna fart.

Som om detta inte vore nog: EU-kommissionen har nyligen slagit fast att högst sju procent av allt förnyelsebart bränsle ska få produceras av lantbruksgrödor. Vi i västvärlden kan inte försvara att vi bränner vete, majs och den sortens grödor i våra motorer, kommenterade EU-kommissionären Connie Hedegaard till Sydsvenskan.

Förutom att hämma innovation inkräktar makthavarna inom EU på äganderätten när de förbjuder

lantbrukare att använda sina framodlade grödor till nya typer av bränslen. Douglass North fick nobelpriset för att ha visat att äganderätten var en hörnsten i det moderna samhällsbygget. Har EU missat detta?

Tre skäl talar alltså för att politikerna är på fel spår när de vill dra undan incitamenten för nya innovativa initiativ inom bioenergiområdet:

För det första behöver Sverige nya innovativa företag för att säkra den framtida samhällsekonomin. På kort sikt kan ökad skatt på biodrivmedel ge lite klirr i statskassan, men på lång sikt kan det förgöra kassaflödet eftersom innovativa företag slutar att investera i innovation om incitamenten dras undan eller om spelregelsättarna upplevs nyckfulla.

För det andra är det etiskt tveksamt att politiker börjar förbjuda företag att göra vad de önskar med sina produkter. Domaren Oliver Wendell Holmes (som satt i USA:s högsta domstol 1902–1932) menade att friheten att svinga min arm sträcker sig bara till den punkt då armen slår i någon annan person. Politikerna svingar just nu sina armar längre än den gränsen.

För det tredje finns miljöargument – viljan att ersätta fossila bränslen. Olika intressenter förespråkar förvisso olika lösningar, men en sak är säker: Samhället måste tillåta innovativa experiment på flera fronter och säkerställa gynnsamma och stabila spelregler.

Per Frankelius

docent i företagsekonomi, Linköpings universitet

Mats Eklund

professor i industriell miljöteknik, Linköpings universitet